

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLAR

Rasulova Charos Dilmurod Qizi

Shernazarova Ruxshona Gʻanisher Qizi

Termiz davlat pedagogika institute talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy taʼlim tizimida pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarning oʻrni, ularning mohiyati, afzalliklari hamda oʻqituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Interaktiv metodlar orqali taʼlim jarayonini faollashtirish, oʻquvchilarda mustaqil fikrlash, muloqotga kirishish va ijodiy yondashuvni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil etilgan.

Kalit soʻzlar: pedagogik texnologiya, interaktiv metod, taʼlim jarayoni, innovatsiya, kommunikativ faoliyat, refleksiya, oʻqituvchi mahorati, kompetensiya.

Bugungi kunda taʼlim tizimining asosiy maqsadi – shaxsni har tomonlama rivojlantirish, uning bilim, koʻnikma va malakalarini mustaqil ravishda boyitish imkonini beruvchi sharoit yaratishdir. Shu nuqtai nazardan, pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar taʼlim jarayonini modernizatsiya qilishning muhim vositasiga aylanmoqda.

Taʼlim jarayoniga ilgʻor pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish orqali oʻquvchining faol ishtiroki, mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va muloqot madaniyati rivojlanadi. Shu boisdan, zamonaviy oʻqituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki oʻquvchini oʻz fikrini erkin ifoda etishga, muammolarni mustaqil hal etishga yoʻnaltiruvchi rahbar boʻlishi zarur.

1. Pedagogik texnologiyaning mohiyati va mazmuni

“Pedagogik texnologiya” tushunchasi lotincha “techne” — mahorat, sanʼat va “logos” — taʼlimot soʻzlaridan kelib chiqqan boʻlib, u oʻqitish jarayonining ilmiy asoslangan, tizimli tashkil etilishiga asoslanadi. Pedagogik texnologiya — bu taʼlim jarayonini loyihalash, amalga oshirish va

natijalarni baholashga qaratilgan tizim bo‘lib, u o‘qituvchining mahoratini oshiradi va o‘quvchining o‘zlashtirish darajasini yuqori samaradorlikka olib chiqadi.

Pedagogik texnologiyaning asosiy tamoyillari quyidagilardir:

- maqsadga yo‘naltirilganlik;
- tizimlilik va izchillik;
- natijadorlik va o‘lchovchanlik;
- interfaol yondashuv;
- qayta aloqa mavjudligi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi **PF-5847-sonli “Oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”**da ham ta’lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng tatbiq etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

2. Interaktiv metodlarning mohiyati

“Interaktiv” so‘zi “inter” – o‘zaro, “act” – harakat so‘zlaridan olingan bo‘lib, “o‘zaro faoliyat” degan ma’noni anglatadi. Interaktiv metodlar o‘qituvchi va o‘quvchilar o‘rtasida faol muloqotni tashkil etadi, ularning hamkorlikda bilim olishiga sharoit yaratadi.

Interaktiv metodlarning asosiy xususiyatlari:

- o‘quvchini faol ishtirok etishga undaydi;
- o‘zaro fikr almashish, bahs-munozara yuritish imkonini beradi;
- bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo‘llashni o‘rgatadi;
- mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

3. Interaktiv metodlarning turlari va ularning amaliy ahamiyati

Bugungi ta’limda qo‘llanilayotgan eng samarali interaktiv metodlar quyidagilardir:

1. “Aqliy hujum” (Brainstorming) – o‘quvchilar biror muammo yuzasidan tezkor fikrlar bildiradi, g‘oyalar oqimi hosil bo‘ladi.

2. “Kichik guruhlarda ishlash” – o‘quvchilarni 3–5 kishilik guruhlariga bo‘lib, ular muammoni jamoaviy hal etadi.
3. “Klaster” metodi – asosiy tushunchani aniqlab, unga bog‘liq g‘oyalarni tarmoqlab yozish orqali fikrlashni rivojlantiradi.
4. “Rol o‘ynash o‘yinlari” – o‘quvchilar real hayotdagi vaziyatlarni jonlantirib, kommunikativ ko‘nikmalarini oshiradilar.
5. “Debat” (bahs-munozara) – qarama-qarshi fikrlarni asoslash, mantiqiy isbot qilishni o‘rgatadi.
6. “Sinkveyn” – mavzuni 5 satrli she‘riy shaklda umumlashtirish orqali tafakkurni rivojlantiradi.

Bu metodlar o‘quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli, faol va ijodiy tusga keltiradi.

4. Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarning o‘zaro bog‘liqligi

Pedagogik texnologiyalar — ta’limni boshqarish, rejalashtirish va baholashning umumiy tizimi bo‘lsa, interaktiv metodlar — uning amaliy ifodasi hisoblanadi. Ya’ni, pedagogik texnologiya “qanday o‘qitish kerak?” degan savolga javob bersa, interaktiv metod “qanday qilib o‘quvchini faol ishtirok etishga undash mumkin?” degan savolni hal etadi.

Shunday qilib, interaktiv metodlar pedagogik texnologiyaning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi muloqotni kuchaytiradi.

5. Zamonaviy ta’limda pedagogik texnologiyalarning roli

Bugungi kunda pedagogik texnologiyalar ta’limda quyidagi yo‘nalishlarda keng qo‘llanilmoqda:

- Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT) asosida ta’lim jarayonini tashkil etish;
- Masofaviy o‘qitish va elektron ta’lim platformalaridan foydalanish;
- Multimedia vositalari yordamida dars samaradorligini oshirish;
- Modul tizimi orqali talabalarning mustaqil ishlashini ta’minlash.

Bu yondashuvlar ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchi shaxsini rivojlantirish, o'qituvchining ijodkorligini namoyon etish imkonini beradi.

Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar zamonaviy ta'limning asosi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi. Har bir o'qituvchi bu texnologiyalarni o'z faniga mos ravishda tanlab qo'llasa, ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Shuningdek, pedagogik texnologiyalar o'qituvchining kasbiy mahoratini yuksaltirish, ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5847-sonli Farmoni. "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". Toshkent, 2019-yil.
2. Ziyomuhamedov B., To'raqulov U. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Xoshimov K., Yo'ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: TDPU, 2021.
4. Qodirova F. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va interaktiv metodlar. – Toshkent, 2022.
5. Jumayev M. Zamonaviy ta'limda interaktiv metodlar va ularning qo'llanilishi. – Pedagogika jurnali, 2023.